

SAKER I 2020

AVDELING OG FORSTERKET RETT

I 2020 behandlet Høyesterett 58 sivile saker og 43 straffesaker i avdeling, hvorav fire sivile saker og to straffesaker som ble avgjort etter skriftlig behandling. I tillegg ble tre sivile saker behandlet i storkammer og én sivil sak i plenum.

I likhet med tidligere år, er det stor spennvidde i sakene som ble avgjort av Høyesterett i 2020. De mange avgjørelsene om barnevern – hele tre fra storkammer og syv fra avdeling – er imidlertid fremtredende (se nærmere på side 9).

Høyesterett tok i 2020 stilling til en rekke forbrukerrettslige spørsmål. I januar behandlet Høyesterett et gruppesøksmål anlagt av Forbrukerrådet på vegne av 180 000 andelseiere i DNB-fond, med krav om prisavslag fordi fondene ikke hadde vært forvaltet tilstrekkelig aktivt. I oktober avsa Høyesterett dom som avklarte de rettslige utgangspunktene ved en banks krav om erstatning etter misbruk av BankID. Og i desember avgjorde Høyesterett at det ikke gjelder noen reklamasjonsfrist for krav om standarderstatning ved forsinkede flyreiser.

I år som i fjor behandlet Høyesterett flere straffesaker der handlingene hadde funnet sted i det digitale rom. Høyesterett behandlet tre saker om hatefulle ytringer, og i to av disse var ytringene fremsatt på Facebook. Høyesterett behandlet også to saker om seksuelle overgrep mot barn i utlandet, bestilt over internett. Det ble avgjort fem straffesaker om ulike forhold knyttet til trafikk, og tre av disse avklarte den nedre grensen for straffbarhet etter vegtrafikklovgivningen.

Det forekommer at Høyesterett i avgjørelsene peker på spørsmål som fortjener lovgivers oppmerksomhet. I [HR-2020-2137-A](#) ga Høyesterett uttrykk for at tiden kan være moden for en nærmere lovregulering av politiets bruk av bevisprovokasjon.

Fire av de sivile sakene og to av straffesakene ble avgjort etter skriftlig behandling i avdeling. Advokatenes muntlige prosedyre står sterkt i Høyesterett, og skriftlig behandling benyttes derfor sjelden. Adgangen til å avgjøre straffesaker etter skriftlig behandling i avdeling ble gitt ved de midlertidige endringene i prosesslovgivningen som følge av koronapandemien, og ble benyttet i to tilfeller, før den nødvendige infrastrukturen for å gjennomføre rettsmøtene som fjernmøte kom på plass.

Med unntak av de få sakene som ble behandlet skriftlig, ble sakene som var berammet i perioden fra 13. mars til Høyesterett gikk i gang med digitale ankeforhandlinger 17. april, utsatt. Dette skapte en forskyvning i behandlingen, og gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra saken kom inn til Høyesterett til ankeforhandlingen, økte derfor noe i 2020. Straffesakene ble prioritert, og økningen var her fra 3,6 måneder i 2019 til 3,9 måneder i 2020. For de sivile sakene var økningen fra 6,0 til 7,0 måneder.

På grunn av noe færre innkomne og henviste saker (se neste side) og et tett arbeidsprogram, spesielt i oktober da det i to uker ble behandlet saker parallelt i tre avdelinger i stedet for to, var Høyesterett à jour ved utgangen av 2020 ved at det var omtrent like mange henviste saker som ved inngangen til året.

Det totale antallet avgjorte saker på 105 i avdeling, storkammer og plenum er i det nedre sjiktet av hva som har vært vanlig de siste årene. Nedgangen fra 2019 skyldes at det ble behandlet hele fire saker i plenum eller storkammer og at det var færre korte straffesaker enn i 2019. Det ble gjennomført nesten like mange timer med ankeforhandlinger i 2020 som i 2019, i tillegg til at seks saker ble behandlet skriftlig. I tillegg kommer de femten sakene som ble avgjort ved dom i ankeutvalget (se neste side).

Du kan lese om et utvalg av sakene på side [30–34](#).

Utfyllende saksstatistikk finnes på side [26–29](#).

ANKEUTVALGET

Høyesterett mottok 2164 anker i 2020, noe som var en liten økning fra 2019. Alle anker blir først vurdert av Høyesteretts ankeutvalg, som i den enkelte sak består av tre dommere.

ANKER OVER DOM

Det kom inn 741 anker over dom, fordelt på 394 sivile saker og 347 straffesaker. Antallet anker over dom utgjør en nedgang fra 2019 på ca. 8 % for de sivile sakene og ca. 19 % for straffesakene. Reduksjonen synes å speile en nedgang i antall avsagte dommer i lagmannsrettene.

For at Høyesterett skal kunne ivareta rollen som prejudikatdomstol, har lovgiver fastsatt en silingsordning som innebærer at Høyesterett bare skal behandle anker over dom som reiser prinsipielle spørsmål eller som det av andre grunner er særlig viktig å få avgjort i Høyesterett. Det er Høyesteretts ankeutvalg som tar stilling til om kriteriene er oppfylt. Ankeutvalget har siden en lovendring i 2012 hatt adgang til å oppheve lagmannsrettens dom dersom den lider av klare feil. I straffesaker kan ankeutvalget også avsi frifinnende dom eller endre domfellelsen til å gjelde en mindre alvorlig straffebestemmelse. Dette er saker som ikke reiser prinsipielle spørsmål, men som tidligere ville ha blitt fremmet til behandling i Høyesterett for å rette opp lagmannsrettens feil. Det at ankeutvalget kan avsi dom i slike saker, gjør at Høyesterett kan bruke mer tid på de sakene som fremmes. Dette er viktig siden sakene blir stadig mer kompliserte og spesialiserte.

I 2020 ble 13,6 % av ankene over dom i sivil sak og 10,5 % av ankene over dom i straffesak fremmet til behandling i Høyesterett. I tillegg avsa ankeutvalget dom i syv sivile saker og åtte straffesaker. Samlet sett overprøvde Høyesterett 15,4 % av de påankede dommene i sivile saker og 12,8 % i straffesaker, enten ved samtykke til behandling i Høyesterett eller ved dom i ankeutvalget. For de sivile sakene er andelen noe høyere enn i de seneste årene, mens den er noe lavere for straffesakene. Det er imidlertid vanlig at andelen henviste saker varierer noe fra år til år.

F.v.: Dommer Magnus Matningsdal, dommer Hilde Indreberg og justitiarius Toril Marie Øie var formann i hver sin avdeling da Høyesterett i oktober ble satt med tre parallelle avdelinger

ANKER OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING

De øvrige 1423 ankene gjaldt kjennelser eller beslutninger i lagmannsrettene, fordelt på 603 sivile saker og 820 straffesaker. For de sivile sakene er dette omtrent som i 2019, mens det for straffesakene er en økning på ca. 18 %.

Anker over kjennelser og beslutninger omfatter blant annet anker over saksgangen i tingretten eller lagmannsretten og midlertidige avgjørelser, avgjørelser om sakskostnader, varetektsfengsling, ransaking eller beslag. Avgjørelser som gjelder ankesiling i lagmannsrettene, slik ordningen er i enkelte sakstyper, inngår også i dette. Anker over kjennelse eller beslutning avgjøres i utgangspunktet av Høyesteretts ankeutvalg, etter skriftlig behandling. Ankeutvalget kan likevel velge å overføre saken til muntlig behandling i Høyesterett. I 2020 ble 16 saker overført.

Koronapandemien ledet til enkelte anker over saksgangen i lavere instanser som reiste spørsmål om forholdet mellom hensynene til smittevern og rettsikkerhet. I [HR-2020-972-U](#) ble avgjørelse om førstegangs varetektsfengsling der siktede mot sin vilje ble fremstilt for tingretten ved fjernmøte, opphevet. I [HR-2020-1222-U](#) og [HR-2020-1223-U](#) opphevet utvalget lagmannsrettens avgjørelse om ikke å gi tilgang til lydopptak i sak der rettsmøtet hadde blitt lukket for publikum av smittevernhensyn. I [HR-2020-2171-U](#) ble anke over lagmannsrettens avgjørelse om ikke å utsette en ankeforhandling av hensyn til aktørenes helse, forkastet.

Høyesterett mottok 357 anker over beslutning i lagmannsretten om ikke å fremme anke i straffesak til muntlig ankebehandling – en økning på ca. 30 %. Økningen skyldes blant annet at etter en lovendring som trådte i kraft 1. januar 2020, kan en anke til lagmannsretten også i de mest alvorlige straffesakene avgjøres etter en slik skriftlig og forenklet behandling. Lagmannsrettens avgjørelse ble opphevet i tre slike tilfeller – [HR-2020-1269-U](#), [HR-2020-1868-U](#) og [HR-2020-2287-U](#).

I sivile saker har lovgiver fastsatt en silingsordning for anker over kjennelse eller beslutning som innebærer at ankeutvalget kan nekte å fremme anken dersom den ikke reiser spørsmål av betydning utenfor saken eller dersom den reiser omfattende bevissspørsmål. En slik nektelse betyr at utvalget etter en første gjennomgang av saken ikke går nærmere inn på den. Adgangen til å beslutte at noen anker ikke skal behandles fullt ut, er viktig for at ankeutvalget skal kunne bruke ressursene på sakene som krever Høyesteretts oppmerksomhet. I 2020 ble 40,4 % av alle anker over kjennelse eller beslutning i sivile saker nektet fremmet. Dette er en lavere andel nektelser enn i de siste årene.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i ankeutvalget var på godt under én måned for alle sakstyper.

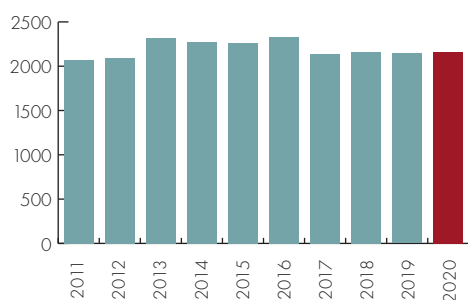
STATISTIKK 2020

SAKSINNKOMST

I 2020 mottok Høyesterett til sammen 2164 anker.

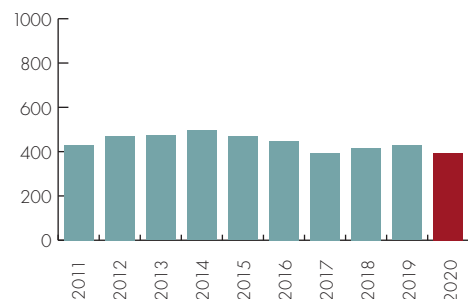
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sivile saker, anke over dom	431	470	472	496	469	447	393	416	428	394
Sivile saker, anke over kjennelse eller beslutning	530	530	654	619	606	663	558	593	596	603
Straffesaker, anke over dom	444	439	450	400	381	382	407	403	428	347
Straffesaker, anke over kjennelse eller beslutning	661	652	744	761	804	839	783	752	692	820
Totalt	2066	2091	2320	2276	2260	2331	2141	2164	2144	2164

TOTALT ANTALL ANKER

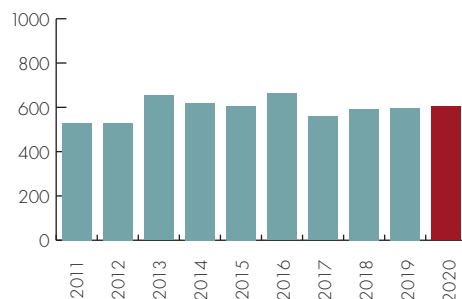

SIVILE SAKER

ANKER OVER DOM

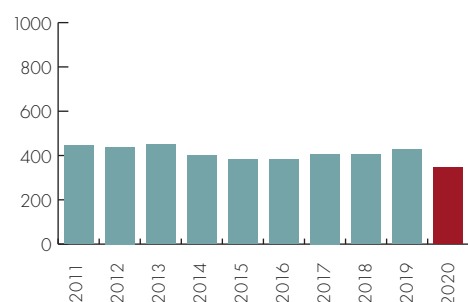

ANKER OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING

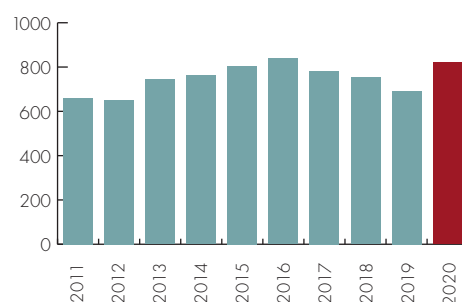

STRAFFESAKER

ANKER OVER DOM

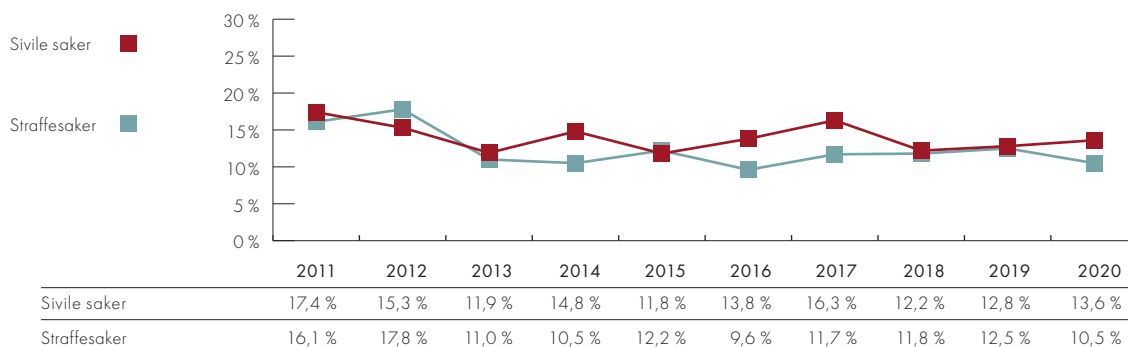

ANKER OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING

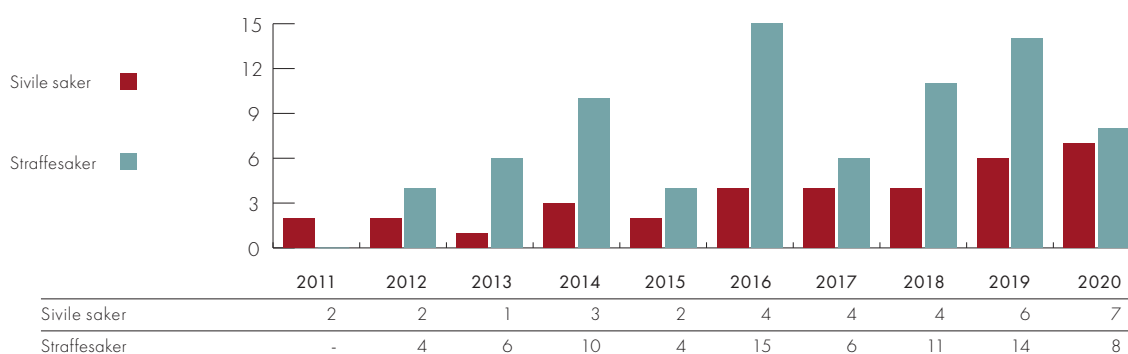
ANKER OVER DOM FREMMET TIL BEHANDLING I HØYESTERETT

Ved anke over dom avgjør Høyesteretts ankeutvalg om anken skal fremmes til behandling. Anken kan bare fremmes dersom den gjelder spørsmål som har betydning utenfor saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken avgjort i Høyesterett. I 2020 ble 13,6 % av ankene over dom i sivil sak og 10,5 % av ankene over dom i straffesak fremmet til behandling.

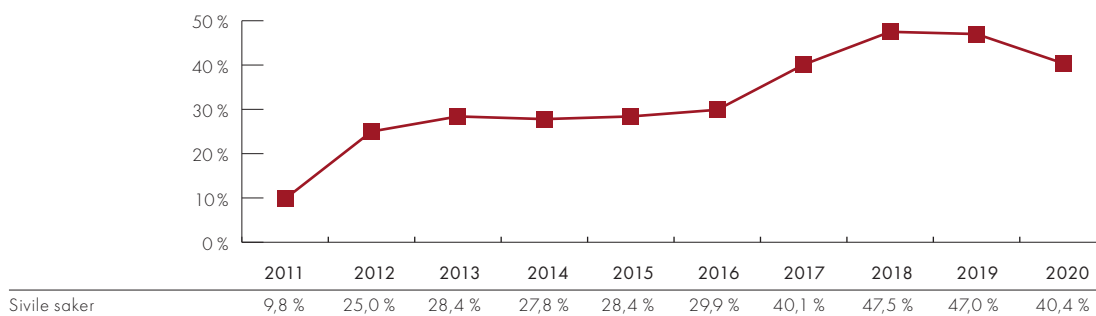
DOM I ANKEUTVALGET

I stedet for å fremme en anke over dom til behandling i Høyesterett, kan Høyesteretts ankeutvalg oppheve lagmannsrettens dom dersom den lider av klare feil. I straffesaker kan ankeutvalget også avsi frifinnende dom eller endre domfellelsen til å gjelde en mindre alvorlig straffebestemmelse. I 2020 avsa ankeutvalget dom i 7 sivile saker og 8 straffesaker.

ANKER OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING I SIVILE SAKER NEKTET FREMMET

I sivile saker kan Høyesteretts ankeutvalg på nærmere vilkår nekte fremmet en anke over kjennelse eller beslutning. I 2020 ble 40,4 % av ankene over kjennelse eller beslutning i sivile saker nektet fremmet.

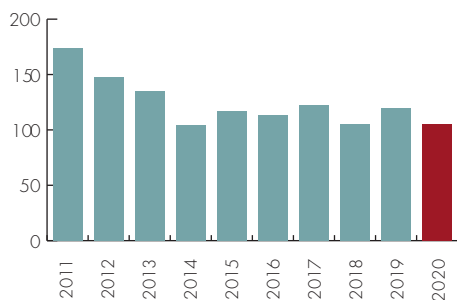

SAKER I AVDELING OG FORSTERKET RETT

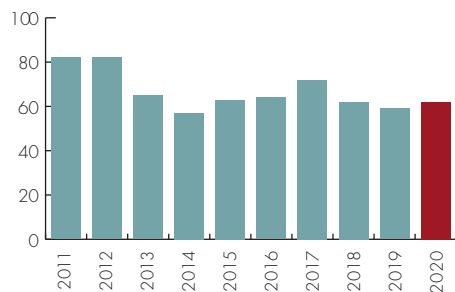
I 2020 behandlet Høyesterett 58 sivile saker og 43 straffesaker i avdeling, hvorav fire sivile saker og to straffesaker som ble avgjort etter skriftlig behandling. I tillegg ble tre sivile saker behandlet i storkammer og én sivil sak i plenum.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sivile saker	82	82	65	57	63	64	72	62	59	62
Straffesaker	92	66	70	47	54	49	50	43	61	43
Totalt	174	148	135	104	117	113	122	105	120	105

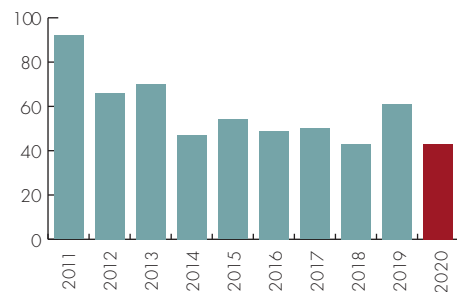
TOTALT

SIVILE SAKER

STRAFFESAKER

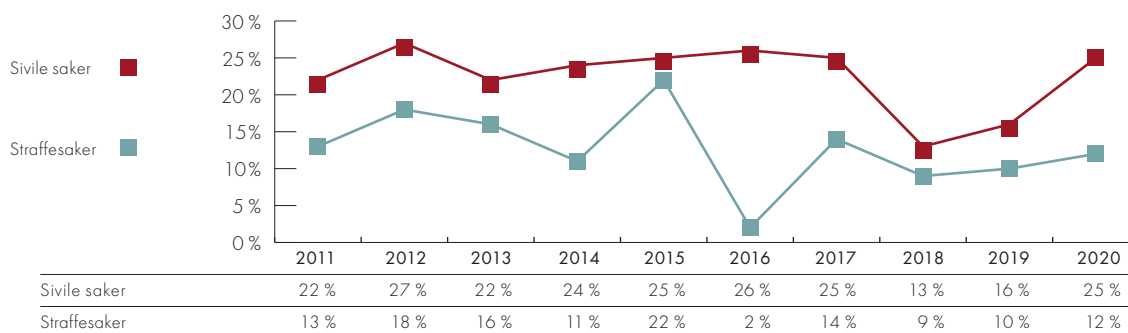
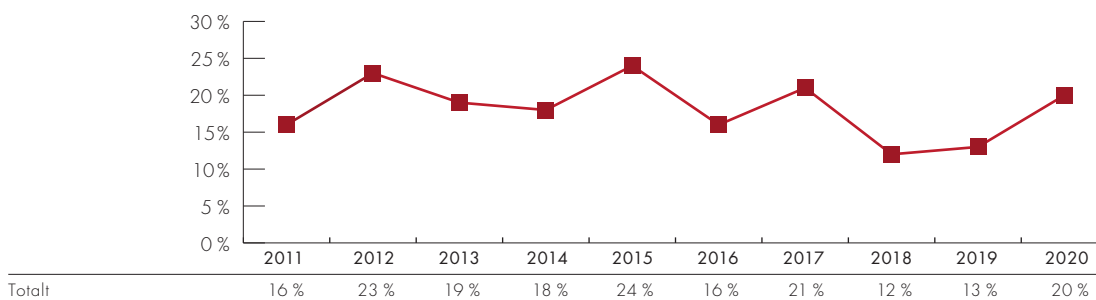

PRØVEADVOKATER

I 2020 fikk sytten nye advokater, hvorav fjorten menn og tre kvinner, møterett for Høyesterett.

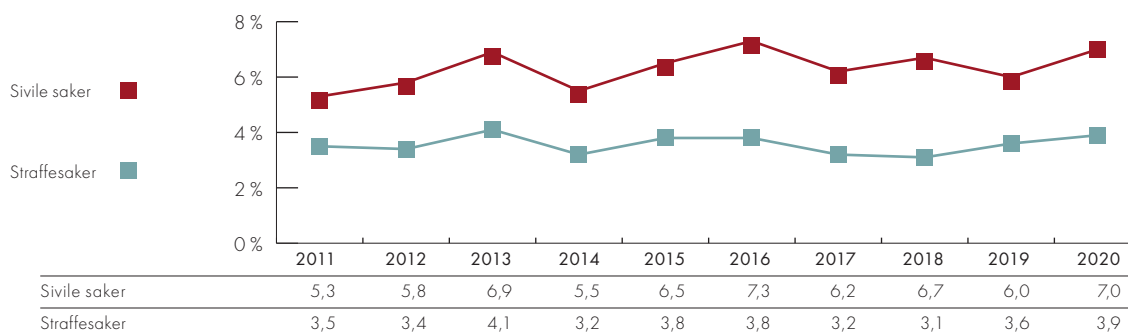
DISSENSER

I 2020 var det dissens i 20 av i alt 102 avgjørelser fra Høyesterett i avdeling og forsterket rett (i til sammen 105 saker). Dissensfrekvensen er 20 %. I de sivile sakene var det 15 dissenser (25 %) og i straffesakene var det 5 dissenser (12 %). Av dissensene gjaldt 17 resultatet i saken og 3 begrunnelsen for resultatet. Det var dissens 3–2 i 10 av avgjørelsene.

SAKSBEHANDLINGSTID

I 2020 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra saken kom inn til Høyesterett til ankeforhandlingen 7,0 måneder i de sivile sakene og 3,9 måneder i straffesakene.

For sakene som ble avgjort i ankeutvalget, var gjennomsnittlig saksbehandlingstid på godt under én måned for alle sakstyper.